

FREDERICIAS HISTORIE

Artikler om begivenheder der knytter sig til byens historie.

© Erik F. Rønnebech

FREDERICIA DAGBLADS HISTORIE

Ved Erik F. Rønnebech 2018

1/7 1890

ÅRGANG 1 NUMMER 1

Første nummer af Fredericia Dagblad kommer på gaden. (se omtalen ved 100 års jubilæet).

1/7 1915

25 ÅRS JUBILÆET

Der blev ikke holdt nogen fest i anledning af de første 25 år på grund af 1. verdenskrigens udbrud året før. Tiden var usikker og næsten alting sat på stand by.

30/6 1915

Fredericia Dagblad

Afslutter i dag sin første 25-årige periode, idet bladet udsendte sit første nummer den 1. juli 1890.

De oprindelige ejere var afdøde landstingsmand Th. Nielsen, redaktør B. Møller, Kolding, og en kreds af mænd i Fredericiakredsen. Senere trådte bladets nuværende redaktør til som medejer.

Efter Th. Nielsens død i 1895 overtog selskabet hans part i bladet, og for nogle år siden overtog man ligeledes hr. B. Møllers part, således af Fredericia Dagblad nu ejes af de oprindelige aktionærer her i byen og egnen og redaktør [Johs. Jensen](#).

I de forløbne 25 år har den danske provinspresse undergået en stor udvikling, og Fredericia Dagblad har, efter bedste evne, søgt at følge med. Vi tør sige, at udgiverne ikke har sparet nogen overkommelig udgift i henseende til at gøre bladet større og indholdsrigere. Forholdet er da også det, at bladets driftsudgifter nu er ca. tre gange så store som i 1890.

Heldigvis har indtægterne holdt skridt med udgiftsforøgelsen, og bladet er nu således funderet, at vi tør tænke på en ny udvidelse når der atter indtræder normale forhold. (Første verdenskrig slutter).

To mænd, sagfører Reinholdt-Jacobsen og sognefoged gårdejer Th. Andersen, Pjedsted, har i de 25 år uafbrudt haft sæde i bestyrelsen. Førstnævnte som formand.

Udgiverne og redaktionen bringer alle, med hvem bladet i de forløbne år er kommet i forbindelse, og som har vist den venlighed og støtte, en oprindelig tak.

Nogen jubilæumsfest har man, under de nuværende forhold, ikke fundet anledning til at arrangere, men bladets personale samles på lørdag til en lille festlighed, i hvilken anledning bladet nævnte dag vil udgå tidligt på eftermiddagen.

1/7 1940

50 ÅRS JUBILÆET

Danmark var blevet besat af tyske værnemagtsstyrker 9/4 1940. Det udløste en række forbud der begrænsede forsamlings- trykke- og talefriheden og det satte sit præg på jubilæet.

1/7 1945

50 Års jubilæet

Besættelsen af landet 9/4 1940 satte sit præg på jubilæet og der blev heller ikke holdt nogen egentlig fest i den anledning.

Fredericia Dagblads 50 års jubilæum i dag

Dagbladets jubilæum blev mindet på forskellig vis.

Bladets bestyrelse nedlagde i formiddags palmedekorationer på redaktør Johs. Jensens og sagfører Reinholdt Jacobsens grave på Sct. Michaelis kirkegård.

Senere samledes bestyrelsen med bladets personale til en lille højtidelighed, ved hvilken hver enkelt af personalet fik overrakt et gratiale,

Såvel fra bestyrelsen, som fra personalet, blev der i hjertelige ord udtalt tak for mange års godt samarbejde og de bedste ønsker for fremtiden. Fra personalet overrakte et fotografi med billeder fra bladets forskellige afdelinger.

A/S Fredericia Dagblad har i anledning af jubilæet stiftet et legat, lydende på 10.000 kr. i 4½ % kreditforeningsobligationer. Legatet skal bære afdøde redaktør Johs. Jensens navn og administreres af Fredericia Håndværkerforening, hvilken [Johs. Jensen](#), indtil sin død, var formand for.

1/7 1990

100 ÅRS JUBILÆET

DE TO BILER HOLDER UD FOR DAGBLADETS HUS I GOTHERSGADE 37.

FREDERICIA DAGBLAD I 100 ÅR: Bladets historie

1/7 1890 var Fredericia en lille provinsby med en 240 år gammel fæstning, garnison og en ung jernbane med færgeoverfart til Strib.

Byen havde dengang tre aviser: Fredericia Avis, stiftet 8/12 1849, der var konservativ, Fredericia Social Demokrat, stiftet 1898 og venstreavisen Fredericia Dagblad.

Byen havde dengang 10.184 indbyggere og havde endnu ikke vovet sig ud på den anden side af volden. Oplagstallet for avisen kunne tælles i hundreder.

Med Danmarks første grundlov af 5. juni 1849, var det ikke længere nødvendig at indhente kgl. bevilling for at få lov til at udgive en avis.

Den første avis i Fredericia, Fredericia Avis, var talerør for partiet højre. Den blev trykt og udgivet af J. M. Eibeschytz og indtil 1880 var det byens eneste avis. Men på den tid var der en række højrefolk, der var blevet utilfredse med Fredericia Avis's politik, så i 1880 fik de overtalt redaktøren af Kolding Avis, B. Møller, til at sende en udgave af sit blad til Fredericia under navnet Fredericia Dagblad.

Fra nytår 1884 fik Fredericia så sin tredje avis, idet venstrefolk følte de manglede et talerør for deres politik, og derfor fik udgivet "Folketidende for Fredericia og Omegn". Den ene halvdel af avisen blev trykt hos Vejle Amts Folkeblad som en kopi af denne avis og den anden blev trykt hos bogtrykker Vilhelm S. Hansen i Fredericia.

Det var dog ikke en holdbar løsning, så i 1889 indledtes der forhandlinger om at få hele avisen trykt i Fredericia, og for at fremme sagen, søgte man at interessere befolkningen i byen og omegnen for projektet.

Dette lykkedes, men inden forhandlingerne afsluttedes, optog man forhandlinger med redaktør B. Møller i Kolding som resulterede, i at Folketidende og Fredericia Dagblad blev lagt sammen og udgivet under navnet "Fredericia Dagblad" med undertitlen "Folketidende for Fredericia og Omegn".

Bladets første redaktør var Jensen-Lyngby, en tidligere redaktionssekretær fra Vordingborg.

Vilhelm S. Hansen blev faktor og redaktionssekretær, men fratrådte allerede 1. april 1891, hvor redaktør Johannes Jensen fra Præstø, indtrådte som medejer af bladet. 1. december samme år blev han desuden redaktør.

Det var især ham der var manden, der skabte et levedygtigt blad, da de to magre "køer" der var blevet slået sammen, ikke var blevet til én fed ko som man havde håbet.

Fra starten var økonomien presset, og der måtte tages meget små skridt fremad. Efter nogle få år, begyndte det dog at lysne, og bladet flyttede fra nogle trange lokaler til øverste etage i Den Folkelige Forsamlingsbygning "Fremad" ved Landsoldatpladsen, til Gothersgade 37 tæt ved Ryes Plads.

Her holdt Fredericia Dagblad til de næste 96 år, fra 1893 til 1989.

I de nye omgivelser voksede bladets oplag og flere annoncører kom til. Langsomt kunne man begynde at modernisere teknikken. Redaktør Johs. Jensen gennemførte dog ikke noget overilet før han havde "tygget det godt og grundigt igennem" men når han omsider traf sit valg kunne man være sikker på at det var det rigtige.

De første år blev trykmaskinen drevet ved håndkraft og avisen blev falset i hånden. Det varede dog ikke længe før Johs. Jensen fik den udskiftet med en såkaldt hurtigpresse og fik installeret gasmotor og falseapparat. Det var før el-kraftes tid. Som den første avis i byen anskaffede han også en sættemaskine, så sætningen ikke udelukkende skulle foregå ved håndkraft.

Det skete efter en studierejse til England. Sættemaskinen var en såkaldt Monoline, og senere blev det til to Linotype-sættemaskiner, som var alene om at sætte al teksten i avisen til sidst i 1930'erne. Annoncer og overskrifter skulle stadig sættes i hånden.

I 1919 var hurtigpressen blevet for lille til at kunne klare trykningen af avisen, og den blev erstattet af en dobbeltpresse, hvilket gav Fredericia Dagblad tilnavnet "Danmarks mest udbredte avis!"

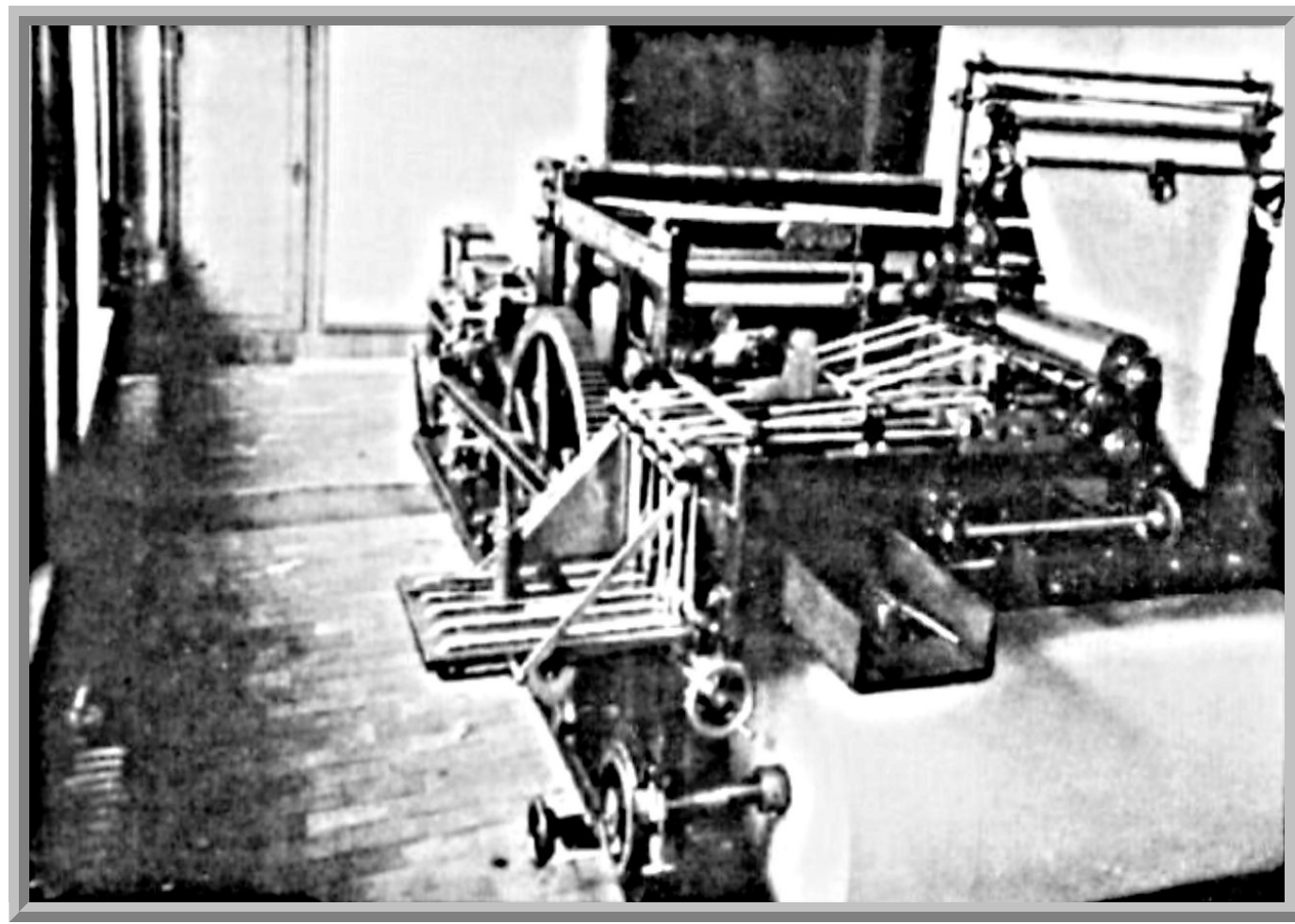
Formatet var så stort, at bladet fyldte et spisebord, godt og vel.

Avisen bestod stadigvæk kun af fire sider, som tryktes af to omgange. Først for- og bagside og derefter midteropslaget med det lokale stof og de seneste telegrammer fra bureauerne.

Efter flytningen til Gothersgade indrettedes trykkeriet i stueetagen. Redaktionen boede i starten i et værelse på 1ste sal, i tilslutning til redaktørens privatlejlighed, hvor der, foruden redaktøren, også residerede en kontordame, der skulle kunne lidt, af hvert. Bl.a. modtog hun Ritzaustof pr. telefon. Det foregik således, at Ritzaus filial i Kolding holdt telefonmøde med bladene i Kolding, Vejle, Horsens og Fredericia og dikterede telegrammer, lotteritrækninger m.v.

Op gennem årene voksede redaktions- og annonceekspeditionskontorene så de til sidst beslaglagde

samtlige lokaler i såvel stuen, som på førstesalen i Gothersgade, og til sidst også bogtrykker Rich. Sørensens ejendomme og trykkeri ved Ryes Plads. De erhvervedes inden for det seneste tiår, da det blev nødvendigt at skaffe mere plads, da man valgte helt at gå over til moderne elektronisk tekstbehandling. Hermed var rammerne totalt udfyldt på grunden mellem Gothersgade og Prinsessegade.

DUPLEX TRYKPRESSEN

I 1937 blev dobbeltpressen fra 1919 udskiftet med en duplex fladtryks-rotationsmaskine der kunne trykke otte sider på én gang og i det normale avisformat.

Aviserne kom limede og falsede ud af maskinen, hvilket betød farvel til de to "pålæggersker" som hidtil på skift, havde fodret dobbeltpressen med avisark under trykningen. Den nye trykmaskine krævede også, at man måtte opføre en ny trykkeribygning i forlængelse af de gamle, bestående bygninger, der i sin tid rummede et smedeværksted.

Duplex pressen kunne som nævnt højst trykke 8 sider. Skulle avisen være større, måtte man trykke den som adskilte sektioner. Dette skete bl.a. ved 50-års jubilæet i 1940, hvor der, på trods af besættelse og papirrationering, der dog endnu ikke var så hård som den blev, udsendtes en jubilæumsavis i 4 sektioner.

Indvielsen af den nye trykpresse foregik ved en frokost i papirlageret. Der blev ikke sparet på snapsene og stemningen blev løftet. Efter spisningen var alle inviteret op i redaktørens private gemakker på 1ste sal. Her var fri udskænkning og det benyttede især én af gæsterne sig af, og fyldte personalets whiskyglas op, så snart de var tømte og det endte med at flere, der ellers normalt forstod at holde måde, blev drukket under bordet. Andre, blev mere og mere ædru efterhånden som de faldne kæmper måtte bugseres hjem i seng. En af dem der holdt ud, blev næste morgen antruffet gående rundt om den runde bladviosk på Akseltorv. På vej fra Gothersgade til sit hjem i Jyllandsgade havde han støttet sig til murene indtil han nåede den runde kiosk og her holdt støttemulighederne op.

I Ernst Brændegaard Jensens regeringstid fortsattes moderniseringen af den tekniske afdeling, så da der

efter besættelsen igen blev mulighed for at fortælle folk sandheden om, hvad der foregik i samfundet, og hvor der igen var ytringsfrihed, steg interessen for at holde avis, og det blev nødvendigt at øge antallet af sættemaskiner for at kunne følge med efterspørgselen.

Trykningen af Middelfart Dagblad i nogle år efter krigen, krævede større sættekapacitet. Fredericia Dagblad stod ikke som udgiver af Middelfart Dagblad. Det gjorde et aktieselskab dannet af vestfynske venstremænd, der var utilfredse med det radikale Middelfart Venstreblad. De indgik en aftale med Fredericia Dagblad gående ud på, at de hver dag skulle have Fredericia Dagblad leveret med alle landsbynyheder og politisk stof, men med "Middelfart Dagblad" som "hoved", og to sider skiftet ud med lokalt vestfynsk stof redigeret af Erik Lau Jørgensen.

Bladet udkom dog kun i nogle år, fra 1949 til 1962, da Fyns Tidende opkøbte aktierne og nedlagde avisen.

I 1957 sagde man farvel til Duplex-pressen og anskaffede en rigtig højtryks-rotationspresse. Aftenbladets gamle trykkemaskine. Det betød en væsentlig ændring i det daglige arbejde. Avissiderne blev stadig fremstillet i bly, men nu trykte man ikke længere direkte på satsen. Der blev lavet en papmatrice af hver side, og af disse matricer fremstilledes halvrunde blysider, som spændtes på rotationspressens cylindre. Derved kunne papirbanen føres hurtigere igennem maskinen og trykktiden nedsættes væsentlig.

Installeringen af højtryksrotationen krævede, at der opførtes en ny trykkerihal, og det blev bygningen ud til Prinsessegade, som lukkede hullet mellem "Strygejernet" og taxavognmand Rasmus Nielsens hjørneejendom. Den ny trykkerihal var så stor, at da den næste trykpresse skulle anskaffes, kunne den bygges op ved siden af den gamle, men det var også nødvendig, for der var ikke plads til at opføre flere trykkeribygninger på stedet og avisen skal jo udkomme hver dag, selv om det både tager tid at fjerne den gamle presse og opstille den ny.

Antallet af nye abonnenter voksede støt og der var behov for øget personale både i redaktion som ekspedition, og avisen var efterhånden blevet så fyldig, at der skulle en fast korrekturlæser til. Det kunne

ikke længere klares som venstrehåndsarbejde af redaktør og journalister. Dertil kom, at meget af stoffet fra Vestfyn til Middelfart Dagblad blev telefoneret ind og måtte nedskrives direkte fra telefonen på skrivemaskine. Her kom teknikken dog også til hjælp i form af en båndoptager. Den første mindede ikke meget om nutidens små handy apparater. Det var et stort og tungt skrummel, og båndet bestod af tynd ståltråd, og når det gik i filter var pokker løs.

Nyhederne fra Ritzaus Bureau og de andre pressebureauer, som Dagbladet havde kontakt med, blev i en årrække, før og under besættelsen, udsendt over Skamlebæk langbølgesender, men denne radiobetjening ophørte under krigen, og dagbladet måtte kobles ind på fjernskrivernet (telex). Det var en stor lettelse for os journalister, som ikke længere behøvede at hænge i klokkestrengen og være parat ved skrivemaskinen, når Ritzau eller Venstres Pressebureau havde deres faste udsendelser. Ydermere fik vi fjernskriverforbindelse med det verdensomspændende amerikanske Associated Press. I den forbindelse kan nævnes, at ved mordet på præsident John F. Kennedy i 1962, kobledes Associated Press hele deres verdensomspændende net sammen, og sendte direkte fra Dallas i Texas. Lige så hurtigt nyhederne forelå i Dallas, havde vi dem altså i Fredericia.

En anden nyskabelse var anskaffelsen af en såkaldt klischograph fra det tyske firma Hell. På dette apparat kunne vi selv lave vore klicheer. Hidtil havde vi måtte sende vore fotografier til en klichfabrik i Kolding, og når vi gjorde det med banegårdsbrev, kunne vi have billeder af begivenheder i Fredericia indtil et par timer før trykketid. På klischographen blev fotografiet skåret ned i en plasticplade med specielle nåle. Rasterne stod lige så tydeligt som ved den gængse metode, hvor de ætsedes ind i en zinkplade.

Johs. Jensen, der var manden der fik Fredericia Dagblad op at stå, skabte et levedygtigt blad, og samtidig satte han sig, på det folkelige og politiske plan, så dybe spor, at hans navn lever den dag i dag. Gennem 19 år havde han sæde i den danske rigsdag, valgt af venstre. Først som folketingsmand, senere som medlem af landstinget. Desuden var han, i to perioder, medlem af Fredericia Byråd, og han var Fredericias første folkevalgte borgmester fra 1918 til 1921.

I de første år havde Johs. Jensen hjælp til bladarbejdet af sin bror, redaktionssekretær P. M. Jensen, som i alt kom til at virke ved bladet i 60 år. I 1910 indtrådte Johs. Jensens ældste søn, Ernst Brændegaard Jensen som redaktionssekretær efter forudgående uddannelse ved sydfynske bladredaktioner. Da faderen blev mere og mere optaget af sit politiske virke, overtog Brændegaard Jensen i 1920 den redaktionelle ledelse, men lige til Johs. Jensens død i 1936, samarbejdede far og søn på stadig at forbedre og befæste Fredericia Dagblads position, og når bladet gennem mange år har kunnet hævde sig som den største og mest læste avis i byen og omegnen, så skyldes det i første række disse to mænds dygtige indsats og forståelse for at følge med den tekniske udvikling.

P. A. Jørgensen, der var blevet tilknyttet bladets redaktion i 1922 efter forinden at have været bydreng og snust til typografien, blev efter E. Brændegaard Jensens død i 1962, udnævnt til ansvarshavende chefredaktør. Forinden havde han nogle år været medredaktør. P. A. Jørgensen trådte med dygtighed i sine forgængeres spor og fortsatte fremgangslinjen på bladet, både på det redaktionelle og tekniske område i samarbejde med Brændegaard Jensens datter, fru Tove Bjørnshauge, der overtog den forretningsmæssige ledelse af virksomheden efter sin far, og det blev disse to, som førte Fredericia Dagblad ind i den ny teknik, med overgang fra blysats til moderne elektronisk fotosætning og offset-tryk. P. A. Jørgensen døde i 1974, men nåede forinden at fejre 50 års jubilæum ved bladet. Dette jubilæum har iøvrigt ikke været nogen enestående begivenhed blandt bladets personale. P. M. Jensen nåede som nævnt 60 år ved bladet. Bogholder fru Martha Christensen, som var den ledende på bladets ekspeditionskontor gennem en lang årrække, fejrede 50 års jubilæum, og det samme gjorde en række medarbejdere i den tekniske afdeling. Faktor C. Skovgaard, maskinsætter Bernhard Johansen, M. Rosenbæk og J. Windeløv, samt faktor C. Wendt og trykker Aage Antonsen, og derudover er en række medarbejdere blevet fejret for at have været ansat gennem 25 år.

Det var den øgede konkurrence, som fik fru Bjørnshauge og P. A. Jørgensen til, sammen med en enig bestyrelse, at kassere højtryksrotationen og investere i en ny offsetrotationspresse efter et besøg på fabrikken Solna ved Stockholm. Med den nye presse kunne der trykkes med op til fire farver, samtidig med at man kunne kassere blyet og gå over til fotografisk fremstilling af siderne, idet offset arbejder med ganske tynde trykplader, hvorpå teksten fotograferes over.

Udviklingen inden for den grafiske branche er imidlertid i de sidste årtier gået så stærkt, at det har været svært at følge med. Det var næsten sådan, at i den tid der gik fra man skrev under på en kontrakt om

levering af udstyr, og til det leveredes, var det blevet forældet.

Dagbladet måtte da også gennem flere etaper lige fra de såkaldte composere med kuglehovedskrift og over "punchere" som omsatte teksten til kilometervis af bånd, som fotosætterne så kunne forvandle til almindelig sats, til de computerstyrede tekstbehandlingsanlæg der arbejdes med i dag, og hvor journalisten har skiftet skrivemaskinen ud med en skærmterminal.

Det var forretningsfører Urban Krüger, der fra januar 1980 efterfulgte Tove Bjørnshauge som forretningsmæssig leder, der stod bag indførelsen af tekstbehandlingssystemet fra Norsk Data, som hovedparten af danske dagblade dengang betjente sig af. Bladet var også på forkant med udviklingen ved indføring af offset-trykning og anskaffelse af billedmodtagere.

I foråret 1985 flyttedes trykningen ud af huset, idet man fik avisen trykt hos Central-Tryk i Taulov.

Trykmaskinen blev solgt og betjeningspersonalet sagt op.

Tiderne blev herefter ugunstige og oplagstallene begyndte at falde.

Der gik kaos i den økonomiske styring og redaktørerne udskiftedes i hastig rækkefølge.

Man startede en ugentlig annonceavis, havde problemer med indførelse af elektronisk bogføring o.m.a. Bladets hovedredaktion besluttede til sidst at afhænde deres aktier og 1. december 1987 solgtes Fredericia Dagblad til Elbo Grafiske Hus, ejet af Gunnar Christiansen.

For at få økonomi i foretagendet, måtte mange gamle medarbejdere ved avisen afskediges og bygningerne i Gothersgade blev solgt. Redaktionen flyttedes til 6. Julivej 1 og avisen blev trykt i Erritsø. Avisen skiftede format fra det store bredsideformat til BT-format (tabloid).

I 2006 lå redaktionen i Danmarksgade 8. Herfra rykkede den ud i Elbo Grafiske Hus på Nørrebrogade 5-7 der også husede Elbobladet. Begge blade er i dag overtaget af Jysk Fynske Medier.

Avisens redaktører:

1. Johannes Jensen 1891-1936
2. Ernst Brændegaard Jensen 1936-1963
3. P. A. Jørgensen 1963-1975
4. Axel Andersen 1975-1985
5. Steffen Borch 1986-1987
6. Mogens Sørensen 1988
7. Bent Wert Eilersen 1989
8. Peter Schmidt 1990
9. Mogens Sørensen 1990
10. Lars Baungaard 2003
11. Marianne Husted 2004
12. Mette Salling Eriksen 1/4 2018

Fredericia Dagblad var fra starten ejet og udgivet af et aktieselskab.

Første bestyrelse bestod af landstingsmand Thomas Nielsen, redaktør B. Møller, sagfører Reinholdt Jacobsen, amtsrådsmedlem J. I. Christensen, Tolstrupgaard, sognefoged Th. Andersen, Pjedsted og gårdejer Rs. Knudsen, Gaarslev.

Dets første formand var sagfører Reinholdt Jacobsen, der fungerede til sin død i 1924.

Han efterfulgtes af gårdejer Niels A. Jensen, Brøndsted, som også beklædte posten en lang årrække.

Senere formænd var sognefoged Niels Christensen, Egum, branddirektør J. P. Schwartz, Bredstrup, skatterådsmedlem Hans Holt Jensen, Sønderkov, og gårdejer Børge Jensen, Brøndsted.

Da bladet blev solgt var amtsrådsmedlem, lektor Otto Herskind Jørgensen formand.

I 1991 er formanden for det familieejede selskab Wagn Lykke Christiansen.

Bladet har i hele sin levetid aldrig været underlagt nogen partiorganisation og har, med undtagelse af besættelsestiden, haft fri vilje til at skrive hvad man ville, men har dog ideologisk, frem til salget i 1987, været tilknyttet partiet Venstre. Herefter gik avisen over til at være upolitisk.

1/7 1990

TRYKKER AAGE ANTONSEN VAR ANSAT PÅ AVISEN I OVER 50 ÅR.

Aage Antonsen begyndte som lærling på Fredericia Dagblad i 1924, efter forinden at have været avisbud i 5 år. Han blev ved sit 50 års jubilæum fejret med en personalefest på samme måde som tidligere jubilarer.

Efter at være gået på pension for godt en halv snes år siden, kastede Aage Antonsen sig med stor interesse ud i arbejdet på Fredericia lokalhistoriske Arkiv, og da han er en særdeles habil fotograf, har han været en god medhjælp ved affotografering af arkivalier samt ved fotografering af genstande og begivenheder.

Aage Antonsen har oplevet Dagbladet dengang det var en arbejdsplads med en lille medarbejderstab, og har gjort udviklingen med frem til et moderne fungerende sætteri.

Han udlærtes oprindeligt som håndsætter, men i en moden alder overtog han trykningen af avisen, efter at den gamle dobbeltpresse blev afløst af en fladtryks-rotationspresse. De mange papirsprængninger, som denne maskine bød på i begyndelsen, var han den eneste, som havde nerver til at stå model til.

Om sit mere end 50-årige liv med Fredericia Dagblad, fortæller Aage Antonsen:

"Jeg var kommet ud af skolen da jeg begyndte som lærling. Jeg blev konfirmeret den 5. oktober 1924 og startede min læretid den 11., så jeg fik ikke mange dage at gå og prinse den i.

Jeg nåede dog at komme på Knudsborg (Kingods konditori) en dag og få et stykke lagkage til 25 øre og en kop kaffe. Det var konfirmandernes udskejelse dengang.

I mange år var jeg den eneste lærling der var oplært på bladet.

Efter mig kom Leif Jensen. En søn af gamle redaktionssekretær P. M. Jensen. Jeg kan huske at Leif blev opereret for blindtarmsbetændelse, og så måtte han ikke løfte aviserne op på dobbeltpressen, så det første år jeg var svend, måtte jeg være hans bydreng".

"Hvordan lavede i aviserne dengang"?

"Vi havde en hurtigpresse, som, før jeg kom derned, blev drevet ved hjælp af en gasmotor, men så gik vi over til elektricitet.

Der var en sjov historie om denne gamle hurtigpresse, fortæller Aage Antonsen. I 1925, i november, da vi havde den store snestorm, forsvandt al elektricitet, så avisen ikke kunne trykkes, men så ringede, det må have været landstingsmanden (redaktør Johs. Jensen), til havnekontoret, om vi ikke kunne leje 4 mand, for så kunne vi sætte folk til at trække svinghjulet, og på den måde blev Dagbladet trykt den dag, men det tog hele eftermiddagen. Under det hele kom Valdemar Petersen (restauratør på Fremad og selv tidligere typograf på bladet). Han fattede situationen og sagde: Nu gi' r jeg en kasse bajere!

Jo, det var en herlig eftermiddag, som vi, der var med, aldrig glemmer.

Avisen kom jo lidt sent ud, men ud kom den i hvert fald.

Det var ægteparret Kopp, som stod for omdeling af aviser. Vi havde 15 avisbude dengang. Flere var det i hvert fald ikke.

Vi havde både den lille hurtigpresse og en større dobbeltpresse. Sidstnævnte kunne trykke i 9 spalter, som gav Dagbladet det kendte, store format. Trykningen foregik ved, at to pålæggersker, fru Fisker og fru Häuser, skiftevis lagde et papirark i maskinen, og oplaget blev trykt i to omgange. Først tryktes for- og bagside, derefter de to midtersider. Avisen var jo kun på 4 sider dengang."

"Der var sen trykning", fortæller Aage Antonsen videre. Da jeg begyndte som lærling, startede vi trykningen klokken halv fem.

Først pakkedes aviserne til Taulov, og dem skulle jeg så løbe ned på den gamle banegård med. Herfra gik toget klokken fem minutter over fem."

Antonsen fortæller om den daglige arbejdsdag, at redaktør Johannes Jensen, på grund af sit rigsdagsarbejde, ofte var borte fra bladet, så det som regel var sønnen, Ernst Brændegaard Jensen, som redigerede avisen.

"Han kom gerne kl. 8, og når han så havde fået at vide, hvor mange annoncer der var, og P. A. Jørgensen havde hentet nyhederne pr. telefon fra Ritzaus Bureau, gik Brændegaard for at få sin morgenkaffe, og så kl. 9, når han havde fået tændt sin store cigar, var han frisk, og så gik det ellers derudad.

Det var først og fremmest med at klippe ud af andre aviser og klistre det sammen til manuskripter, som blev lagt til sætning, men tempoet var ikke så forceret som i dag. Husk på! Da havde vi 8 timers arbejdsdag og vi havde alle en times middagspause".

"Hvornår startede arbejdet"?

"Der var til at begynde med kun én sættemaskine. Maskinsætter Johansen mødte kl. 6 for at tænde for sættemaskinens smeltegryde. Den var til at begynde med gasopvarmet. Han havde så fyraften kl. 14. De andre mødte først kl. 8.

Jeg, for mit vedkommende, mødte først kl. halv ni, for jeg skulle jo pakke de sidste aviser om aftenen. Det tog halvanden til to timer at trykke oplaget, som da var på knapt 3.000 eksemplarer.

Efterhånden moderniseredes maskinparken. Der kom flere sættemaskiner til og flere til at betjene dem. Foruden Bernhard Johansen, har der været bl.a. M. Rosenbæk, J. Windeløv, Hans Buch, Arne Medom Madsen, Kaj Rasmussen m.fl.

Den gamle dobbeltpresse blev udskiftet i 1937 med en Duplex fladtryks-rotationspresse. Denne voldte en del kvaler og var ved at gøre de første, der skulle betjene maskinen som trykkere, til nervevrag.

Faktor Skovgaard, der havde stået for trykningen med de gamle maskiner, måtte give op, og det samme måtte Carl Wendt, og hvervet blev derpå overladt til Aage Antonsen, og han holdt ud med Niels Fisker som medhjælper.

"Jeg sloges med den i 20 år", siger Aage Antonsen. "Det var en hård en".

Det var også ham der blev trykker på den næste trykkemaskine. En rigtig højtryksrotationspresse, som i 1957 afløste Duplexen".

"Har du nogen erindringer fra tiden dengang"?

"Jo, de to første maskinsættere, Johansen og Rosenbæk, havde, hvad man nok kan kalde, et særpræget forhold til hinanden. De var ikke uvenner og blev det heller aldrig rigtigt, men det skete tit, at Johansen tog et såkaldt skib, hvori satsen anbragtes. De var af træ, dem vi brugte dengang, og så kunne han løbe efter Rosenbæk rundt om den lille hurtigpresse og daske til ham med skibet, uden at der skete ham nogen skade. Vi andre morede os, indtil Brændegård kom og sagde: Hold nu op!"

"Du var også ombryder"!

"Ja, jeg var ombryder sammen med Brændegaard og fortsatte, indtil vi fik den nye offset-rotationspresse. Jeg har været ombryder lige fra jeg blev svend og har sammen med Brændegaard brudt avisen om i hen ved 40 år.

Vi var ikke altid enige. Uden at det skulle opfattes som frækt, kunne jeg godt sige om noget, han ville have, at jeg syntes, det skulle se sådan ud. Så tyggede han grundig på cigaren, og så gik han".

"Avisen ser jo noget anderledes ud i dag".

"Ja, en avis skal jo udvikle sig og følge med tiden. De gamle aviser blev stort set lavet ved, at man begyndte oppe i venstre øverste hjørne og fortsatte rundt med teksten. I dag laves der jo layout over siderne på forhånd.

Når vi begyndte at bryde om, havde vi næsten al satsen med det lokale stof stående parat.

Når lokalsiderne var færdige, var artiklerne til forsiden monteret så den kunne brydes om, og det kunne godt tage op til en time, for det skulle jo se pænt ud, Imens brød Wendt annoncer siden om.

I mange år trykte vi også Middelfart Dagblad, som blev lavet ved, at der kom nyt hoved på Fredericia Dagblads forside, og så blev en af to lokalsider skiftet ud med Middelfart lokalstof."

Ved anskaffelsen af en Solna offset-rotationspresse i 1968 var Aage Antonsens tid som trykker forbi. Til at trykke med offset forlangtes litografiske trykkere, og der findes særlige bemandingsregler for en sådan maskine.

Men selv om tiden som trykker har givet Antonsen mange grå hår og slidt hårdt på kræfterne, så var han dog ikke slidt op, og i en årrække endnu var han beskæftiget i Dagbladets sætteri, hvor man ikke længere lavede avisen i bly, men på papir ved hjælp af elektronisk styrede fotosættemaskiner og efterhånden også med computerstyret tekstbehandling, som betød, at journalisterne forlod papir og skrivemaskine og i stedet fik en skærmterminal. Der var et langt spring fra den delvis håndsatte, firesidede avis til den moderne computerfremstillede, men Aage Antonsen er en af dem, der har været med gennem hele udviklingen.

1/7 2015

125 ÅRS JUBILÆET

Fredericia Dagblad fejrede 125 år

Fredericia Dagblad kunne onsdag fejre 125 års jubilæum. Det skete med reception, taler, øl, musik og udstilling i lokalerne på Nørrebrogade. Redaktøren, Marianne Husted, var glad. "Det her er stort. Tænk bare på, hvor meget DR gjorde ud af deres jubilæum. Og de blev endda kun 90 år. Vi bliver 125," sagde hun.

Jubilæet blev fejret i bagende solskin men også med tanke på de mørke skyer, der i årevis har hængt over dagbladsbranchen i Danmark. "Der er ikke så mange, der holder avis længere. Men jeg tror på, at der også i fremtiden er et marked for lokale nyheder. Så jeg ser fortrøstningsfuldt på fremtiden. Personligt er jeg dybest set ligeglad med, om de lokale nyheder om 20 år udkommer på papir eller på nettet. Bare de er uafhængige," siger Marianne Husted til Lokalavisen. Dagbladet har gennemgået sine udgivelser gennem de første 125 år. Og det har afsløret, at ganske meget af journalistikken ligner sig selv. "For eksempel er politi-noter opbygget på samme måde i dag som dengang," lyder det fra Marianne Husted.

Jubilæet blev markeret ved en reception fra 14-17 ved bladhuset, hvortil ca. 250 mødte op. Pressefotograf Peter Honoré havde udstillet nogle af sine fotos og den tidligere journalistelev på bladet, nu 80 årige Kärri født Sørensen, der senere blev gift med pressefotograf Allan Simonsen, og er den ældste journalist der er tilbage fra de gode tider på bladet i 1950'erne og 1960'erne, fortalte om sin elevtid, der startede i 1953 bl.a. følgende:

"Jeg skulle hjælpe redaktøren (Ernst Brændegaard Jensen), en ganske korpulent mand, i overfrakken, når han op ad formiddagen forlod redaktionen for at begive sig ned til Fredericia Håndværkerforening, for der at hygge sig med byens andre spidsborgere. Når det var vinter skulle han også hjælpes i sine gummigaloscher, overtrækssko, det kunne være svært at få skoene ned i."

På redaktionen hed hun kun frk. Sørensen, og på et tidspunkt, fik hun et specielt betroet job der bestod i på motorcykel, at køre de fotos, der skulle med i dagens avis til Kolding Clichéfabrik, og her vente på, at de blev fremstillet, så hun kunne få dem med tilbage igen. Der blev tid til at smutte omkring Saxildhus og hente nogle af deres landskendte konditorkager, til stor glæde for redaktionen.

Kagerne blev transporteret oven på benzintanken. Det kunne have den ulempe, at kagerne af og til kunne smage og lugte lidt af benzin. Motorcyklen blev også brugt når hun skulle ud i oplandet og tage referat af møder o.l.

Tidligt om morgenen, dagen efter, at hun havde været til et sådant møde, fødte hun sønnen Jes.

Barselsferien var på 12 dage. Så var hun i gang på bladet igen. Hende og ægtefællen, pressefotograf Alan Simonsen arbejdede begge i mange år sammen på Vejle Amts Folkeblad.

AVISBUDE CA. 1950

Min tid som avisdreng på Dagbladet.

Til glæde for de, der bl.a. ikke havde råd til at abonnere på avisen og alle andre der passerede forbi på fortovet ved Gothersgade 37, blev de 8 sider af et af de første trykte eksemplarer af dagens avis sat ud i udhængsskabene mod gaden så de forbipasserende, som de første, kunne læse de seneste nyheder gratis.

I 1950'erne, så snart skolerne sluttede ved 14 tiden, strømmede avisbudene ned mod bladet fra alle retninger, for at få deres avistasker fyldt op af trykker Anthonsen inde ved trykpressen. Han samlede en stabel aviser med ryggen opad og lod 2 fingrene spadsere hen over dem, medens han talte 2-4-6- o.s.v. Antallet af aviser til hvert bud var omkring 100. Med en god rute indenfor voldene, kunne et raskt bud være færdig på godt en times tid. Lønnen var 30 kr. om måneden plus et frieksemplar. Var der mere end en avis tilbage efter turen, havde man enten glemt en abonnent, eller Anthonsen havde talt forkert. Så var man spændt på, om der lå en seddel med ens navn på, på bordet inde i sætteriet næste dag. Fik man for mange af den slags, blev man trukket 10 kr. i løn.

Når man startede på en ny rute, fik man en bog med adresser på alle rutens abonnenter. Man startede som regel som afløser og skiftede jævnligt rute. Når man fik sin faste rute, lærte man hurtigt de godt hundrede afleveringssteder udenad.

Medens man ventede på at trykpressen kom i gang og man kunne få udleveret sine aviser, kunne man gå rundt og betragte maskinsætterne med deres Storm-P agtige maskiner, der kunne støbe en tekstlinje af gangen i bly. Maskinsætteren havde et tastatur som på en skrivemaskine, og når han trykkede på et bogstav, blev en matrise med det samlet med de andre bogstaver og når en linje var fyldt, blev matricen på forunderlig vis brugt til at støbe en linje med til trykpladen. Når linien var støbt vendte matricerne tilbage til lageret.

I håndsætteriet stod typograferne med deres vinkelhager og samlede bogstaver fra sættekasser til overskrifter. Senere blev det hele samlet til avissider der efter et prøvetryk i en speciel presse, blev sendt til korrekturlæsning.

Det skete af og til at papirbanen sprang i den store trykkemaskine. Så kom trykkerne på arbejde med at få sammenkrøllet papir ud af maskinen og en ny bane kørt igennem valserne. De skulle af og til også sørge for at fylde tryksværte i beholderen til valsen der påførte trykpladerne sværte. Af og til skulle der skiftes papirrulle. Når der kun var en smule papir på den gamle, blev papirbanen skåret over. Den gamle rulle fjernet og en ny sat i, hvorefter den gamle bane i maskinen blev limet sammen med den nye på rullen, og så håbede man limningen holdt, til banen var kommet godt igennem trykmaskinen og man kunne fortsætte trykningen.

Avisen kom også ud på juleaftensdag den 24. december. Da var det kotume, at avisdrengene ringede på dørene og afleverede avisen med et "glædelig jul". Så vankede der gerne en 25 øre i drikkepenge. Med lidt held kunne der reddes næsten en hel månedsløn juleaftensdag. En enkelt af mine abonnenter, gamle fru Jessen, gav en blank tokrone, men det var også helt usædvanligt så hun fik et rigtig dybt buk og et tusind tak og glædelig jul.

Tæppelageret på sydvesthjørnet af Danmarksgade havde altid byens flotteste juleudstilling. December startede med at der blev hængt ægte granguirlander op i strøggaderne. En uges tid inde i december blev der sat gråt papir for et par af de store butiksvinduer ud mod Vendersgade hos tæppelageret og så vidste man, at de skulle i gang med årets juleudstilling der var hele julebyer med figurer der bevægede sig og tog der kørte rundt i snelandskaber. Den anden søndag i December, den store juleudstillingsdag hvor næsten alle byens butikker var julepyntede, afsløredes det hvad der gemte sig bag karduspapiret. Butikkerne holdt lukket og alle folk i byen var ude og se på de fint pyntede vinduer.

Et af de steder jeg ikke brød mig om at komme ind var hos bundtmager Thomsen. Her lugtede fælt, så jeg holdt vejret til jeg var ude af butikken igen.

I de ejendomme der var på flere etager tog man tog trin af gangen opad og kurede på gelænderet nedad.

